

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ അയോധ്യാകാണ്ഡേ

॥ അഷ്ടാദശഃ സർഗഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ അഷ്ടാദശഃ സർഗഃ ॥

പിതുശ്ചിന്തായാഃ കിം കാരണമിതി കൈകേയിം പ്രതി
ശ്രീരാമസ്യാനുയോഗഃ കൈകേയ്യാ സ്വപ്രാർഥിതവരയോരിതിവൃത്തം
ശ്രാവയിത്യാ ശ്രീരാമസ്യ വനവാസായ പ്രേരണം

സ ദദർശാസനേ രാമോ
വിഷണ്ണം പിതരം ശുഭേ |
കൈകേയ്യാ സഹിതം ദീനം
മുഖേന പരിശുഷ്യതാ || 2.18.1 ||

സ പിതുശ്ചരണൗ പൂർവ -
മഭിവാദ്യ വിനീതവത് |
തതോ വവന്ദേ ചരണൗ
കൈകേയ്യാഃ സുസമാഹിതഃ || 2.18.2 ||

രാമേത്യുക്ത്യാ തു വചനം
വാഷ്പപർയാകുലേക്ഷണഃ |
ശശാക നൃപതിർദീനോ
നേക്ഷിതും നാഭിഭാഷിതും || 2.18.3 ||

തദപൂർവം നരപതേ -
ർദ്ദൃഷ്ട്യാ രൂപം ഭയാവഹം |

രാമോഽപി ഭയമാപന്നഃ

പദാ സ്യുഷ്ടേവ പന്നഗം || 2.18.4 ||

ഇന്ദ്രിയൈരപ്രഹൃഷ്ടൈസ്തം

ശോകസന്താപകർശിതം |

നിഃശ്വസന്തം മഹാരാജം

വ്യഥിതാകുലചേതസം || 2.18.5 ||

ഊർമിമാലിനമക്ഷോഭ്യം

ക്ഷുഭ്യന്തമിവ സാഗരം |

ഉപപ്ലുതമിവാദിത്യ -

മുക്താനൃതമൃഷിം യഥാ || 2.18.6 ||

അചിന്ത്യകൽപം നൃപതേ -

സ്തം ശോകമുപധാരയൻ |

ബഭൂവ സംരബ്ധതരഃ

സമുദ്ര ഇവ പർവണി || 2.18.7 ||

ചിന്തയാമാസ ചതുരോ

രാമഃ പിതൃഹിതേ രതഃ |

കിംസിദദ്വൈവ നൃപതി -

ർന മാം പ്രത്യഭിനന്ദതി || 2.18.8 ||

അന്യദാ മാം പിതാ ദൃഷ്ട്വാ

കുപിതോഽപി പ്രസീദതി |

തസ്യ മാമദ്യ സമ്പ്രേക്ഷ്യ

കിമായാസഃ പ്രവർത്തതേ || 2.18.9 ||

സ ദീന ഇവ ശോകാർതോ

വിഷണ്ണവദനദ്യുതിഃ |

കൈകേയിമഭിവാദ്യൈവ
രാമോ വചനമബ്രവീത് || 2.18.10 ||

കച്ചിൻമയാ നാപരാദ്ധ -
മജ്ഞാനാദ് യേന മേ പിതാ |
കുപിതസ്തൻമമാചക്ഷ്യ
ത്വമേവൈനം പ്രസാദയ || 2.18.11 ||

അപ്രസന്നമനാഃ കിം നു
സദാ മാം പ്രതി വത്സലഃ |
വിഷണ്ണവദനോ ദീനഃ
നഹി മാം പ്രതി ഭാഷതേ || 2.18.12 ||

ശാരീരോ മാനസോ വാപി
കച്ചിദേനം ന ബാധതേ |
സന്താപോ വാഭിതാപോ വാ
ദുർലഭം ഹി സദാ സുഖം || 2.18.13 ||

കച്ചിന്ന കിഞ്ചിദ് ഭരതേ
കുമാരേ പ്രിയദർശനേ |
ശത്രുഘ്നേ വാ മഹാസത്തേ
മാത്യുണാം വാ മമാശുഭം || 2.18.14 ||

അതോഷയൻ മഹാരാജ -
മകുർവൻ വാ പിതുർവചഃ |
മുഹൂർതമപി നേച്ഛേയം
ജീവിതും കുപിതേ നൃപേ || 2.18.15 ||

യതോമൂലം നരഃ പശ്യേത്
പ്രാദുർഭാവമിഹാത്മനഃ |

കഥം തസ്മിൻ ന വർത്തേത
പ്രത്യക്ഷേ സതി ദൈവതേ || 2.18.16 ||

കച്ചിന്തേ പരൂഷം കിഞ്ചി -
ദഭിമാനാത് പിതാ മമ |
ഉക്തോ ദവത്യാ രോഷേണ
യേനാസ്യ ലുലിതം മനഃ || 2.18.17 ||

ഏതദാചക്ഷ്യ മേ ദേവി
തത്ത്യന പരിപൃച്ഛതഃ |
കിന്നിമിത്തമപൂർവ്വോയം
വികാരോ മനുജാധിപേ || 2.18.18 ||

ഏവമുക്താ തു കൈകേയീ
രാഘവേണ മഹാത്മനാ |
ഉവാചേദം സുനിർലജ്ജാ
ധൃഷ്ടമാത്മഹിതം വചഃ || 2.18.19 ||

ന രാജാ കുപിതോ രാമ
വ്യസനം നാസ്യ കിഞ്ചന |
കിഞ്ചിൻമനോഗതം ത്വസ്യ
ത്വദ്ഭയാന്നാനുഭാഷതേ || 2.18.20 ||

പ്രിയം ത്യാമപ്രിയം വക്തും
വാണീ നാസ്യ പ്രവർത്തതേ |
തദവശ്യം ത്വയാ കാർയം
യദനേനാശ്രുതം മമ || 2.18.21 ||

ഏഷ മഹ്യം വരം ദത്ത്വാ
പുരാ മാമഭിപൂജ്യ ച |

സ പശ്ചാത് തപ്യതേ രാജാ
യഥാൻയഃ പ്രാകൃതസ്തഥാ || 2.18.22 ||

അതിസുജ്യ ദദാനീതി
വരം മമ വിശാമ്പതിഃ |
സ നിരർഥം ഗതജലേ
സേതും ബന്ധിതുമിച്ഛതി || 2.18.23 ||

ധർമമൂലമിദം രാമ
വിദിതം ച സതാമപി |
തത് സത്യം ന ത്യജേദ് രാജാ
കുപിതസ്ത്വത്കൃതേ യഥാ || 2.18.24 ||

യദി തദ് വക്ഷ്യതേ രാജാ
ശൂഭം വാ യദി വാശൂഭം |
കരിഷ്യസി തതഃ സർവ -
മാഖ്യാന്യാമി പുനസ്ത്വഹം || 2.18.25 ||

യദി ത്വദിഹിതം രാജാ
ത്വയി തന്ന വിപത്സ്യതേ |
തത്ത്വഹമഭിധാന്യാമി
ന ഹ്യേഷ ത്വയി വക്ഷ്യതി || 2.18.26 ||

ഏതത് തു വചനം ശ്രുത്വാ
കൈകേയ്യാ സമുദാഹൃതം |
ഉവാച വ്യഥിതോ രാമ -
സ്താം ദേവീം നൃപസന്നിധൗ || 2.18.27 ||

അഹോ ധിങ് നാർഹസേ ദേവി
വക്തും മാമീദൃശം വചഃ |

അഹം ഹി വചനാദ് രാജ്ഞഃ
പതേയമപി പാവകേ ||2.18.28 ||

ഭക്ഷയേയം വിഷം തീക്ഷ്ണം
പതേയമപി ചാർണവേ |
നിയുക്തോ ഗുരുണാ പിത്രോ
നൃപേണ ച ഹിതേന ച ||2.18.29 ||

തദ് ബ്രൂഹി വചനം ദേവി
രാജ്ഞോ യദഭികാക്ഷിതം |
കരിഷ്യേ പ്രതിജ്ഞേ ച
രാമോ ദ്വിർനാഭിഭാഷതേ ||2.18.30 ||

തമാർജവസമായുക്ത -
മനാർയാ സത്യവാദിനം |
ഉവാച രാമം കൈകേയീ
വചനം ഭൃശദാരൂണം ||2.18.31 ||

പുരാ ദേവാസുരേ യുദ്ധേ
പിത്രോ തേ മമ രഘവ |
രക്ഷിതേന വരൗ ദത്തൗ
സശൽയേന മഹാരണേ ||2.18.32 ||

തത്ര മേ യാചിതോ രാജാ
ദരതസ്യാഭിഷേചനം |
ഗമനം ദണ്ഡകാരൺയേ
തവ ചാദ്യൈവ രഘവ ||2.18.33 ||

യദി സത്യപ്രതിജ്ഞം ത്വം
പിതരം കർതുമിച്ഛസി |

ആത്മാനം ച നരശ്രേഷ്ഠ
മമ വാക്യമിദം ശൃണു || 2.18.34 ||

സന്നിദേശേ പിതൃസ്തിഷ്ഠ
യഥാനേന പ്രതിശ്രുതം |
ത്വയാരൺയം പ്രവേഷ്യവ്യം
നവ വർഷാണി പഞ്ച ച || 2.18.35 ||

ഭരതശ്ചാഭിഷിച്ഛേത്ര
യദേതദഭിഷേചനം |
ത്വദർഥേ വിഹിതം രാജ്ഞാ
തേന സർവേണ രഘവ || 2.18.36 ||

സപ്ത സപ്ത ച വർഷാണി
ദണ്ഡകാരൺയമാശ്രിതഃ |
അഭിഷേകമിദം ത്യക്ത്വാ
ജടാചീരധരോ ഭവ || 2.18.37 ||

ഭരതഃ കോസലപതേഃ
പ്രശാന്തൂ വസുധാമിമാം |
നാനാരത്നസമാകീർണാം
സവാജിരഥസങ്കുലാം || 2.18.38 ||

ഏതേന ത്വാം നരേന്ദ്രാഽയം
കാരുൺയേന സമാപ്തതഃ |
ശോകൈഃ സക്ലിഷ്ടവദനോ
ന ശക്നോതി നിരീക്ഷിതും || 2.18.39 ||

ഏതത് കുരു നരേന്ദ്രസ്യ
വചനം രഘുനന്ദന |

സത്യേന മഹതാ രാമ

താരയന്വ നരേശ്വരം || 2.18.40 ||

ഇതീവ തന്യാം പരൂഷം വദന്ത്യാം

ന ചൈവ രാമഃ പ്രവിവേശ ശോകം |

പ്രവിവൃഥേ ചാപി മഹാനുഭാവോ

രാജാ ച പുത്രവ്യസനാഭിതപ്തഃ || 2.18.41 ||

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ

അയോധ്യാകാണ്ഡേ അഷ്ടാദശഃ സർഗഃ ||